

ԵՐԲԱ Է ՍԿՍՈՒՆԵԼ ՀՈՏԵԼ ԶԿԱՆ ԳԼՈՒԽԸ

Երկիւղածութեամբ բացում եմ Վիեննայի Միխայիլ Գորբուխովի տպարանի՝ «Մատենագրական ֆնուրիւններ» աշխատութիւնը, գրուած Հայոց մեծերի՝ Յովհաննես Սարկաւազի, Ներսէս Լամբրոնացու եւ Միխայիլ Գորբուխովի մասին, եւ ի լրումն հեղինակի տարբեր խոհերի, բայց ի ցաւ սրտիս, կարդացի հետեւեալ տողերը, գրուած պատմաբան Շիրումազադէի (ոչ թէ յայտնի բանաստեղծի) ձեռքով: Ահա դրանք. «1888 թուականին այցելեցի Հաղպատի վանք(այժմ ներկայիս Հայաստանում), որի գրատունը դարձել էր մի մառան, նախկին ձեռագրերի փոխարէն այժմ լցուած էր տաւարի կաշիներով, ոչխարի մորթերով, գինու կարասներով եւ հին մագաղաթների բոյրի փոխարէն այստեղ տիրում էր մի անախորժ գարշահոտութիւն: Իսկ վարժարանը այժմ ծառայում է իբրեւ ախոռ տուն եւ դարմանի շտեմարան: Մեր մատենագրութեան արծաթեայ դարի փայլուն աստղերից մէկը՝ Յովհաննէս վարդապետ Սարկաւազը, այստեղ մի ժամանակ շարադրել է իր յայտնի երկասիրութիւնները, ու այստեղ է Հայ մանուկների սրտում գարգացրել հայրենասիրական ազնիւ զգացմունքները» (Արձագանք. էջ 570):

Որպէս ի լրումն այս տխուր փաստի ասեմք, որ խօսքը այն Յովհաննէս վարդապետի մասին է, որին անչափ համակրում էր վրացիների հզօր Դաւիթ Քազաւորը, որովհետեւ յանձնու նրա, տեսնում էր Հայ վարդապետի աստուածատուր շնորհն ու Սուրբ Հոգու լեցունութիւնը: Ու պատմում են, որ երբ նա մի օր իմանալով, որ վարդապետը այցելութեան է գալիս իրեն, առօրէն ելնելով շֆախմբով ընդառաջ է գնում եւ նրա օրհնութիւնն է խնդրում: Եւ Հայոց վարդապետը իր ձեռքը դնելով նրա թագակիր գլխին, սաղմոսում է, ասելով. «Դու՛ս, իմ Դաւիթ ծառայի՛ն»։ Իսկ վերջինս յանուն սարկաւազի սիրուն լաւ էր վարում հայերի հանդէպ եւ առանձնապատու գուրգուրանք էր տանում Հաղպատի մենաստանի շէնութեան համար, իր հերթին արժանանալով նրանց երախտագիտութեանն ու աղօթքներին: Իսկ թեմի Սարգիս առաջնորդը 1089 թուականի Հաղպատում մի կոթող է կանգնեցնում, որ վրայ կոփել է տալիս հետեւեալ արձանագրութիւնը. «Ես, տէր Սարգիս առաջնորդս Հաղպատայ, կանգնեցի զնշանս Տէրունական, զէն հաւատացելոց եւ պաշտպան թագաւորաց մերոց՝ Կիրիլէի, Սմբատայ եւ Դաւիթ զարմի սոցա»:

Իսկ Յովհաննէս վարդապետը՝ Աստուծոյ այդ ընտիր ծառան, որ խոնարհաբար Սարկաւագ անունն էր կրում, իր մասին այսպէս է գրում. «Ես, անարժանս, անպիտանս, վատթարս եւ անպտուղս ի բարեաց ծառայս ամենայն ծառայից, Աստուծոյ Յովասափս, որ միայն անուամբ կոչիմ քեզանայ եւ գործովս ոչ»:

Մէկ ուրիշ դէպք էլ է արժանայիշատակ Սովետսես Պոետիկոս, այսինքն «իմաստասէր» բարձր անունը վաստակած Աստուծոյ այդ ընտիր ծառայի կեանքից: Նա բոլորին յայտնի է եղել իր բացառիկ գրասիրութեամբ եւ իր ողջ ժամանակը տրամադրում էր Աստուծոյ խօսքի եւ նրա մեկնութիւնների ընթերցանութեանը, եւ մի անգամ, ինչպէս նկարագրում է մատենագիր Կիրակոս Գանձակեցին, երբ Յովհաննէսի ծառայակիցները դուրս են գալիս մատենադարանից, ու կարծելով թէ ներսում այլեւս ոչ մէկը չկայ, փակում են դուռը: Օրեր յետոյ, երբ նորից բացում են մատենադարանը, ապշած տեսնում Յովհաննէսին այնտեղ հանգիստ պարապելիս: Եւ նրան հարցնում են. «Որպէ՞ս ապրեցար առանց կերակրոյ եւ ըմպելոյս», Յովհաննէսը ցոյց տալով իր կարդացած գրքերը, պատասխանում է. «Այս է իմ կերակուրս եւ ըմպելիս, գորկերայ եւ արքի գաւուրս գայտսիկ»:

Աւա՛ղ այսպիսի գերագանց նախնիներ ունեցողներին վայել է արդեօ՞ք մեր այժմեան երկրաբար չկեանքն ու էժանագին, անցողիկ գրքերի ընթերցանութեամբ, կամ միայն լրագրերով բաւարարուելը: Զէ՞ որ յաւիտեական կերակուրի փափագող մեր հոգիները երկնային եւ անապական կերակուրի՝ Աստուծոյ սուրբ խօսքի կարիքն ունեն, առանց որի մենք բոլորս այս լիառատ, բայց եւ չար ժամանակների մէջ, վերածուել ենք մեր անցողիկ մարմինները պարարտացնող բոցնիկ անբաւարարների ու ամէն չնչին առիթներով անդադար տրտմեցողների, եւ աւելին՝ դրանով իսկ մեր ջղաճիգ կեանքի թելը անմիտ անհոգութեամբ արագ մաշողների:

Մինչդեռ Տիրոջ մեղմ ձայնը բոլորին սրտերին սիրով դիպչելով ամէն օր շնչում է. «Հոգ մի՛ արե՛ք ձեր կեանքի համար, թէ՛ ինչ է՛ք ուտելու, ոչ էլ մարմնի համար, թէ ինչ է՛ք հագնելու, որովհետեւ հոգին առաւել է, քան կերակուրը: Այլ. եկէ՛ք ինձ մօտ, բոլոր յոգնած ու քեռամտրուածներ, եւ ծն ձեզ պիտի հանգստացնեմ» (Աւետարան ըստ Դուկասի 12:22 եւ ըստ Մատթէոսի 11:28):

Ով ակամջ ունի թող լսի, թէ ինչ է ասում մեր բոլորի Արարիչ Տէրը:

ՄԵՆԶՐՈՒԺԱՆ ԲԱԲԱԶԱՆԵԱՆ